

Samhällsutvecklingsförvaltningen
Markus Svensson, 024870514
markus.svensson@rattvik.se

Yttrande remiss 2019/298 43 – SOU 2019:13 Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet

Ärendebeskrivning

Agenda 2030-delegationen presenterar i sitt betänkande förslag och bedömningar för hur Sverige ska kunna arbeta vidare med Agenda 2030. Betänkandet grundas i samma breda definition av begreppet hållbarhet som Rättviks kommun använt i sitt lokala arbete, nämligen de tre dimensionerna ekologiska, sociala och ekonomiska system samt dess beröringspunkt.

Förvaltningens synpunkter

I stort överensstämmer beskrivningen av genomförandet av Agenda 2030 nationellt väl med vårt lokala arbete när det gäller exempelvis perspektiv och metoder för genomförandet. Betänkandet utgår exempelvis från samma definition som Rättviks kommun gjort, processen med omprioriteringar för att nå kostnadseffektivitet är densamma liksom fokus på förankring.

Vidare utgår genomförandet från tillvaratagande av innovation, engagemang och förändringsledning. Det är samma utgångspunkt som vi arbetat med i skapandet av det politiskt satta ramverket för Agenda 2030, de Globala Målen för Hållbar utveckling, här lokalt.

I sammanfattningen av betänkandet poängteras upphandling som en avgörande faktor för genomförandet. Även detta stämmer väl överens med innehållet i vårt lokala arbete. Konsumtionen är ur ett globalt perspektiv huvudfokus, där vi i Sverige behöver bli bättre på att göra smarta val när det kommer till våra inköp. Här är Rättvik sedan många år ett gott exempel där Återtaget i princip uppfyller rekommendationerna kring hur vi kan skapa minskade konsumtionsutsläpp när det kommer till livsmedel.

Ur ett upphandlingsperspektiv beskriver betänkandet också behovet av tydliga och långsiktiga spelregler för näringslivet. Det är bra, så har vi också tänkt. Men det är också viktigt att vi i kommuner och landsting samt regioner

får tydliga och långsiktiga spelregler kring vilka krav vi kan ställa i offentliga upphandlingar.

Vad vi kunnat förstå saknas i mångt och mycket en tydlighet i vilka krav vi kan ställa i upphandlingarna när det kommer till nyheter inom hållbarhetsämnet så som exempelvis cirkulära affärsmodeller etc. Att göra fel i upphandlingsprocesser skapar stor skada för alla involverade, därför skulle ett nationellt förstärkt arbete inom detta vara önskvärt för att vi ska kunna nå ambitionerna lokalt kopplat till Agenda 2030.

Längre fram i betänkandet, beskrivs hur Sveriges åtagande kräver handling. Vidare kommer en beskrivning av Sveriges utmaningar och där listas också 6 fokusområden, bland annat jämlikhet, livsmedelskedjan och kunskap och innovation omnämns som fokus. Utifrån ovanstående diskussion borde konsumtionsmönstret lyftas fram som ett mer övergripande fokusområde. Det är via inköp av varor och tjänster producerade utan större hänsyn till ekologi eller sociala faktorer, ofta i andra delar av världen, som Sverige skapar ett av de största ekologiska fotavtrycken av alla länder i världen (per capita).

Betänkandet beskriver också att Sverige står väl rustade för att genomföra agendan, men med konsumtionsmönstren i fokus skulle utmaningen bli större. Genomgående skulle konsumtionens påverkan på Sveriges förmåga att nå Agenda 2030 kunna tydliggöras.

Tidigt i betänkandet poängteras att en mycket stor del av genomförandet av Agenda 2030 kommer att landa på kommuner och landsting. Där betonas vikten av att integrera agendan i den ordinarie styrning och ledning som respektive organisation bedriver. Även här överensstämmer betänkandet med Rättviks ansats där ramverket för agendan succesivt arbetas in i verksamhetsplanerna.

Vi skulle önska ett tydliggörande om roller kopplat till ovanstående. Vilka nivåer ska olika frågor drivas på, och vilka ansvar vilar var? I betänkandet poängteras kommuners ansvar i genomförandet tillsammans med landsting och regioner. Det är viktigt att tydliggöra detta ytterligare för att kunna planera genomförandet och undvika dubbelarbete eller tveksamheter inom ansvarsfördelningen.

Det kan tilläggas att det finns en viktig dimension till att ta hänsyn till när det gäller Agenda 2030 och genomförande som vi satt stor vikt vid lokalt, och det är att agendan blir svår att genomföra utan ett tydligt underifrån-perspektiv. I Rättvik har vi till exempel genomfört insatser i skolor, bland unga, inom hemtjänstens alla personalgrupper, stadenheten, kommunala

bolag och liknande där all personal fått möjlighet att ta del av agendans innehåll men också komma med synpunkter som tagits i beaktande i processen. Förändrade beteenden kräver tydlig ledning men också en tydlig inre övertygelse från dem som förväntas förändra sig, annars går det inte.

Detta framgår delvis i dokumentet som helhet men hade varit värt att belysa tydligare, och gärna i sammanfattningen.

Rättviks arbete med agendan har i mycket hög grad vilat på delaktighet från barn och unga. Denna målgrupp lyfts även fram i betänkandet som ”nyckelaktörer” i genomförandet.

Näringslivets inkluderande och betydelsen av detta beskrivs utförligt i betänkandet. Det är bra att detta lyfts så tydligt. Men vi saknar ett tydliggörande av fördelningen av insatser och realistiska förväntningar med hänsyn taget till näringslivets sammansatta struktur.

Statistik visar att 99,4 % av företagen i Sverige är små företag (färre än 50 anställda), 75 % är rena enmansföretag. Dessa viktiga aktörer riskerar att hamna på efterkälken när de större aktörerna använder hållbarhetsfrågan som en del i affären. Nya modeller för hur exempelvis cirkulär ekonomi eller delningsekonomi kan översättas och tillgängliggöras småföretag inom en rad branscher behövs. Ett genomförande av Agenda 2030 kommer att kräva den typen av satsningar för att lyckas, det är en angelägenhet som delas mellan alla offentliga parter och en plan för hur detta ska kunna gå till hade varit önskvärd.

Vidare har Rättviks kommun varit en kommun som utmärkt sig i sina försök att lindra byråkratin kring småföretagande utan att för den sakens skull tulla på nivåerna när det gäller säkerhet, kvalitet och miljö (myndighetsutövandet).

En bakomliggande anledning till detta är att all byråkrati som ramar in småföretagares vardag verkar hämmande på deras förmåga att utveckla sina verksamheter på ett hållbart sätt. Om vi ska nå agendans intentioner blir det viktigt att säkerställa att inte kraven på hållbarhet skapar ytterligare byråkratiska påfrestningar för småföretagen.

Detta bör lyftas på flera ställen i betänkandet, exempelvis i konsekvensbeskrivningen för aktörer under punkt 16.8. Vi behöver utveckla metoder och kulturer kopplat till mätning och kontroll som minimerar den risken, något Rättvik varit jämförelsevis mycket bra på de senaste 10 åren.

Sammanfattningsvis ligger betänkandet kring Agenda 2030 mycket väl i linje med det genomförda och pågående arbetet med agendan i Rättviks

kommun. Betänkandet utgår från många viktiga vägval som överensstämmer med våra, även om ovanstående kommentarer finns att tillägga eller förtydliga.

Förslag till beslut:

KS ställer sig bakom förvaltningens förslag till yttrande och insänder det som kommunens svar på betänkandet.

Jonny Gahnshag
Chef,
Samhällsutvecklingsförvaltningen

Markus Svensson
Hållbarhetsstrateg,
Näringslivsenheten